

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Imago Primi Saecvli Societatis Iesv

Bolland, Johannes

Antverpiae, 1640

Capvt Qvartvm. De iis quæ passa est Societas Flandro-Belgica.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97844](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97844)

CAPVT QVARTVM.

De iis qua passa est Societas Flandro-Belgica.

Martinum Azpilcuetam Nauarum, magnum doctrinâ & pietate virum, ferunt dixisse olim de Ignatio, nostri Ordinis conditore, instruxisse illum quidem ornasseque classem potentissimam, & Ecclesiæ hostibus planè formidabilem; sed magnos quoque ventos atque horribiles tempestates haud sanè vlllo tempore defuturas. Huius dicti veritatem experimento compertam habet Societas etiam in Belgio. Quamquam enim multa ei feliciter prospereque hic euenere, vti que eò, vt nesciam vllâne in Christiani orbis parte maiorem experta sit Principum, Magistratuum, populi benevolentiam beneficentiamque, tamen & suis fluctibus ac procellis subinde iactata est: quibus & obrui potuisset, nisi qui propitium se fore Sociis spondit I E S V S, imperasset in tempore ventis & mari, postque turbines tranquillum sudumque reddidisset. Et verò Societatem sui dissimilem Belgæ haberemus, si nullis vrgeretur aduersis, quando nota illius propria est, pati, ad exemplum Ducis in signum contradictionis positi; cuius nomine vel eà maxime causâ sese insignitam intelligit, & cui quàm simillimam vitæ rationem reapse magis quàm nomine curat profiteri. Habent & suos fructus aduersa: magnitudinem suam Societas suis hostibus debet. Arborum solidissimæ sunt, quas frequens incurfat ventus: aër flatibus, aurum igne purgatur: vigent agitatae aquæ, & attritu cotis fit gemma splendidior. sed neque virtus certiore proditur indicio, quàm forti & constanti aduersorum tolerantia. Gubernatoris artem tempestas, non malacia ostendit: & militem in acie pugnâque dignoscimus.

At, inquires, si in Belgio tantopere passa est Societas; doce nominatim, quæ, & à quibus. nam certè florentem illum qui cernitur statum, non aduersitate sed favore hominum venisse res ipsa loquitur. Quid magnifica templa, Collegia, census, prouentus, auctoritas & gratia apud summos infimosque, patiendine materia sunt, an triumphandi? haudquam dissimulare, nedum inficiari possum, florere Societatem Belgicam, amari, æstimari; quin iam hoc paulò antè profitebar: at nihilominus affirmo, magnis fuisse vexatam turbis, traductam calumniis, pressam persecutionibus, non à solis Religionis nostræ hostibus hæreticis, (quod erat minimè mirandum;) sed & nonnumquam ab ipsismet domesticis Fidei, siue hos commouebat inuidia, siue imprudens zelus, aut alius error aliquis agebat. Audi primùm de publicam professis inimicitiam, de Sectariis dico in nostra perinde vt in Sedis Apostolicæ damna, & si quæ inferre possent ruinam, satanico fœdere coniuratis.

Humanos affectus, nisi vel ratio corrigat, vel cælestis disciplina, imperu naturæ rapi, communis omnium experientia est. Ira homini nascitur, si quem conatibus suis obstantem sentiat: odium succedit iræ, odio crudelitas. Iam hæresis Belgium spe suâ deuorarat, iam labantis Ecclesiæ vrgebat ruinis, quando suos expediuit Societas velut triarios milites:

*passa est
ab hæreticis;*

*Societati
proprium
pati:*

militēs: quorum occurſu obniſuque, vbi abruptum ſenſit ad victoriam curſum, indignata illa furia implacabiles concepit iras, peperit odia, crudelitatem exercuit: quam ſi in corpora quandoque prohibebatur expromere; famam tamen innoxiam detractioe, calumniā, maledictis numquam lacerare ceſſauit. Quid exemplis opus in tantā veritatis luce? ſed tamen ad poſteritatis memoriam vel vnicum proferamus.

Anno M. D. XCVIII. Petrus Pannius ſordido apud Ipreſes loco natus, poſt rem familiarem cum ſui ſimilibus inter pocula decoctam, ac præterea grauiorē obætatus, eaque cauſā ſolum vertere coactus, in Hollandiam venit. Lugduni cum verſatur incautiſ, ſuāne malitiā an aliorum ſuaſu, an, quod plerisque creditum, emotæ mentis vitio, temerē garruiuit iuratum ſe in Comitum Mauritiū necem adueniſſe. Datus in quæſtionem dum nouos quotidie auctores inſentoreſque facinoris comminiſcitur tandem gratiam facturus Batauis, & vitam ſuam (ſic ſpem fecerant) redempturus, inductum ſe mentitur à Rectore Collegij Duaceniſ: deinde Patrem illum qui Prouinciam gubernabat (is tum erat Oliuerius Manareus) ſibi pollicitum eſſe quadringentos florenos annuos, quos Ipreſis Quæſtor Duaceno Collegio deberet. Adhæc ſpem ſibi ab eodem Patre factam obtinendi officij, quod ducentos & plures aureos quotannis penderet. Oblatum item filio ſuo lautum apud Tornaceniſes Sacerdotium. Denique, quod caput erat, ampliffimam in cælis mercedem Dei nomine promiſſam, ſi in opere tam heroico mortem obire contingeret. Hinc ſe de manu eiufdem Prouincialis, poſt generalem de totā vitā confeſſionem ritè factam, ſacrum accepiſſe epulum, vt eo Chriſtianæ fortitudinis conſtantiæque præſidio ad tam præclari facinoris laudem properaret animoſior. Hæc omnia ſimul ab illo ſtolido dicebantur, ſimul apud graues illos Iudices inueniebant fidem. Ergo in Pannium, hominem planè amentem, & ſuo vnus indicio teſtimonioque reum, capitalis ſententia profertur, eademque typis committitur vario idiomate, ſpargiturque in varias Europæ partes, ne quem noſtra latere poſſet infamia. Cauſſa huius tantæ ſolemnitatis prætexebatur commune bonum, vt ſibi cauerent Principes à Ieſuitis, ſanguinariā illā proditoriāque hominum colluue, quos iam publico iudicio non meditatoſ tantum, ſed machinatoſ eſſe conſtaret Mauritiū Comitum necem. Hæc ſententia Lugduni lata, quam urbem Bataui Athenas ſuas habent, magnopere Belgium, ipſamque adeo commouit Europam. Apud Catholica Religionis aduerſarios prona erat calumniæ fides; Catholici autem ipſi hæſitabant inter perſpectam iamdudum Societatis innocentiam, & auctoritatem publicam Senatus. Nam quis à iuſtitiae tribunali tam iniquum credat emanare iudicium? aut quæ impietas auſit famam non vnus viri, ſed tantæ Congregationis palam traducere, niſi comperto crimine & indubitato? Magnis quoque præiudiciis cauſſa noſtra laborabat: Gallis & Angliſ viſi eramus Regicidæ. Duorum Regnorum auctoritate iudicium Belgicum roborabatur, & nouo hocce iudicio viciffim illorum confirmabatur auctoritas. Iſtud præcipue relum elegerat hæreſis, quo Societatem noſtram ſperabat poſſe iugulari, ſi magnis auctoribus perſuadere orbi poſſet, nobilem ſanguinem ſiri-

qui eam
calum-
niantur.

Publico iudicio definiatur Societatem machinatam eſſe necem Comitum Mauritiū.

*Costerus
calum-
niam re-
darguit.*

re nos, & coronatis capitibus insidiari. Itaque iam fatale vulnus datum putabat, & iudicio illo Lugdunensi de Iesuitis actum; quos vno tempore Belgæ, Galli, Germani, Angli, Scoti (tot enim linguis aduersum nos scripta erat sententia) trucidatum irent; aut, si misericordiâ vterentur, in perpetuum certè exsilium ablegarent. Ita vouebat, ita sperabat hæresis. & verò poterat ingens timeri malum, si solo sese silentio modestiâque suâ, quod cœperat, Societas defendere pergeret. Ergo habitâ periculi ratione, suscepit Costerus famæ nostræ (quâ inter homines, si quid volumus prodesse, castissimâ indigemus) necessariam defensionem; & vindice veritatis stilo confixit calumniam, mendaciis omnino sexaginta grauem. Apologeticus ad supremum Hollandiæ Senatuum missus est, perque auidas nouorum manus latissimè sparsus, vnâ cum publicis variarum vrbiū de Societatis innocentia testimoniis, numquam pro se iudicioque suo respondere ausis Iudicibus illis Lugduno-Batauis; tamen vel maximè protocarentur ad sententiam à se latam, tantâ mendaciorum farragine, si possent, expurgandam. Adhæc Costerus publicè pro concione Albertum Archiducem, omnesque Magistratus obtestandos duxit, vt si qua insimulati sceleris vmbra aliquando se proderet, haud cunctanter suis vrbiū finibusque nos pellerent, nullum exsilium, nullam exsilio grauiorem pœnam deprecuros. Valuit apud cordatum quemque tam iusta tamque necessaria defensio; & illi iudices, quâ sic famam nostram iugulare sperauerant, iugularunt suam.

*Samerius
reus agi-
tur con-
spirationis
in necem
Reginæ
Elisabe-
thæ.*

Quamquam non solis illis visi tunc sumus Principum sicarij; sed Mauritium ipsum Comitem ab Anglis persuasum, ea iamdudum tenebat opinio. Nam anno M.D.XCII. Steenwicum Transsalanicæ oppidum, vt supra memorabam, accepturus in potestatem, offerebat ille quidem honestissimas Coquellio Præfecto ac Regio militi condiciones; sed Henricum Samerium Iesuitam, qui erat in oppido, sibi ad pœnas tradi postulabat; quippe iam pridem in Angliâ, inito cum Regina Scotiæ consilio, mortem Anglorum Regina Elisabethæ machinatum. Enimverò fuerat in Angliâ Samerius, & à sacris confessionibus fuerat Mariæ Stuartæ, inclytæ Scotorum Regina, quo tempore in vinculis eam habebat Elisabetha. Hinc nata conspirationis fabula, quæ Anglos Hollandis militantes tam acerbo in vnus viri caput stimulabat odio, vt Mauritius ipse Comes in eorum gratiam negaret vllam sibi cum Regiis pacem fore, nisi tradito Iesuitâ maiestatis reo, tamen vel omnes copias illius ergò in discrimen adduceret. Id cum obsessi pertinaciter respuerent, affirmarentque, nisi pactâ Samerij incolumitate libertateque, nolle vllam cum hoste pacem, prælium sese denuo redintegraturos, quæsiturosque certam vel in morte vel in victoriâ salutem; Mauritius paulisper animo suo moderari visus, spondit Samerium quoque liberum fore, & eadem vsurum sorte cum milite. Verum præualuit Regina Anglorum demerendæ studium. Factâ oppidi deditio, conquiritur quam studiosissimè Iesuita. Obseptæ continuò ædes ciuium, apud quos diuersari vel leuis erat suspicio: infessæ oppidi portæ per quas exeundum, dispositi vigiles locis variis, in omnem intenti curam, ne præda tam opima falleret indaginem. Quo comperto, Samerius, vt erat

erat egregiâ magnitudine animi, & in bonâ causâ cupidus tolerandi, vtrò se vigilibus sistit; à quibus arctè vinculis constrictus, ad concilium militare deducitur. Examinatus, in publicum carcerem datur, circumfusâ hærenteque lateri numerosâ militum custodiâ: & quia rumor increbuerat, breuè in furcam agendum esse, accurrens verbi Minister serio eum de salute animi compellauit, illud identidem inclamans: *Disce à me veritatem.* At Samerius cùm diu graue silentium, spreto rabulâ, tenuisset; victus tandem impudenti illâ voce, suos canos ostentans, Si alterutri, inquit, nostrum ab altero discenda veritas est, eam potius tibi, homo ignorantissime, à me seniore ac saniore discendam scias. Inter hæc, iam vulgatâ Patris captiuitate vitæque periculo, ciues quidem miserabantur innocentissimi viri fortunam: Regius verò miles negabat pedem efferre, questus belli iura violata. Quo probro excitatus Mauritijs, & famæ curâ tactus, reclamantibus licet Anglis, & Reginæ suæ tradi hominem flagitantibus, ipse humanior, promissâ libertate donauit.

Verum non vnâ hac de structis Principum vitæ insidijs cusâ in nos calumniâ nostram oppugnaute famam Caluino-Bataui: sed & alia vibrarunt tela; designatas & attentatas vrbium prodiciones, concitatas seditiones rebellionisque, & quidquid conflando nobis odio videbatur idoneum, nullo veri falsive discrimine: quibus nimirum Machiauellico instituto mentiri virtus est, si ita postulet vtilitas: quibus labor vnicus Iesuitas, suis conatibus maximè aduersos infestosque, in publicam orbis inuidiam execrationemque per omne genus criminationis adducere. Quin & post famæ vulnera, ad inferendas fortunis nostris corporibusque iniurias conuertuntur. & habuere hætenus sanè luculentam ad explendum odium materiam, si non esset infatiabile. Circumspice tempora inde à primo nostro in Belgium appulsu, siue quod ante inducias fluxit à præteriti sæculi quadragesimo secundo ad annum sæculi huius nonum; siue ipsas duodennales inducias, siue illis finitis consequentes annos vsque in hodiernum; profectò nullum tempus reperies non exilijs nostris & vinculis, & omni aduersorum genere nobile. Verum neque mens est, neque locus, annales texere nostrarum perpeffionum. Vnicus mihi annus esto testis M.D.LXXVIII. quo vno anno velut fatali, multis locis dirè vexata, fortunis exuta, expulsa tectis ac mœnibus Societas, toto propè Belgio exsulauit. Tot malorum vera & sola causa, fides Deo, Ecclesiæ, Regi à nobis seruata; tamen more suo Caluinianum ingenium velandæ perfidiæ sæuitiæque suæ politicas rationes obtendere non cessarit. Sed laruam impudentem iamdudum temporis filia veritas detraxit, atque in meridianâ luce spectandas posuit hinc innocentiam nostram, illinc propriam hæreticorum crudelitatem. Dabis hanc mihi veniam, Lector, vt, missis alijs, Antuerpiensem tragediam per omnes suas explicatam partes, velut in scenâ, contemplandam tibi exhibeam; ex quâ vnâ tu per te facias facili similitudine iudicium ceterarum.

Imminuta Requesenij Gubernatoris mors Rempubicam Belgarum orbam intempestiuè reliquerat, eiusque administrandæ curam susce-

N n n n

perant

*Hæretici
Societatem
persequuntur
in Belgio.*

*Causa
persecutionum.*

*Exemplum
Antuerpiæ.*

perant Ordines, qui iam inter se Gandauenſi fœdere conciliati, ſpondebant priſtinam ciuibus tranquillitatem, non ineptè ſperantibus, tales viros non tutores modò, ſed patres patriæ futuros. Sed enim peius numquam cum infelici Belgio actum, quàm illo Magiſtratu: cuius qui partes agebat præcipuas, agebat magis ambitionis ſuæ, & ambitioni ſubſeruientis hæreſeos. Ex hoc vno capite illa tot mala, vaſtati agri, vrbes expilatae, maſtati ciues, euerſa Religio. Habet enim hoc impotens dominandi libido; ad ſperatos honores, ſi obſtacula inuenit, vi facit viam.

*Initium
persecu-
tionis:*

ſedatur:

veniuſcit.

Primus labor, & ad propoſitum finem viſus neceſſarius, eieſtio Hiſpanorum Ieſuitarumque, neſcio quo pacto coniungentibus ſemper hæreticis noſtram Hiſpanorumque fortunam. Sed par in nos & illos Orangij odium non pari ratione ſe prodidit, quia callida viri ambitio necdum aperto Marte, ſed fucato boni publici colore pugnabat. Itaque de Hiſpanis pellendis minimè diſſimulabat; quin poſt Gandenſe fœdus deſtinatò id agebat, vſus ad hoc etiam Belgarum irâ. quibus nomi- ni Hiſpano tunc vehementer inſenſis videbatur rem patriæ ſeriò agere, cum proſectò eam perditum iret, vt firmaret ſuam. Aduerſus Ieſuitas, populo gratioſos, artibus cuniculiſque opus habebat. Igitur Societatis exſilium, cum non poſſet ratione ac iure, per vim ac ſeditionem procuraturus, traducto vanis calumniis nomine Ieſuitico, per idoneos homines machinationi ſuæ famulantes, tandem ſuſpicionem, inuidiam, odium ex voto ſuo conflauit apud populi fœcem tumultibus letam, ſpe melioris ex alienâ calamitate fortunæ. Poſt longam muſſitationem erupit aliquando concitata in nos multitudinis furor, quaſi ex crudo iam maturus, dante cauſam nequiſſimo rumore, quem hæretica cuderat officina: cados ſcilicet nitrati pulueris multos in Collegium noſtrum inuectos, inſtruendis aliquot Hiſpanorum millibus domi noſtræ ad vrbis interitum occultatis. Id vbi ſparſum, continuo plebs armata pro- uolat: ac fortè Collegij fores, vt fit tempore prandij, clauſa nobis quidem ſaluti fuere; ſed ſeditioſis addebant iras, & rumori fidem. Ergo arreptum ex nauigio aliquo malum in arietem conuertunt; ac perſe- giſſent illicò fores, ſpoliaſſent omnia, maſtaſſent, niſi feſtinatâ amico- rum ſedulitate monitus vrbis Gubernator cum Pratore ac Tribuno mi- litari conſeſtim aduolaſſent. qui à Patribus ſine morâ intromiſſi in do- mum, vbi, poſt accuratam ſcrutationem, nihil eorum que calumnia ſpar- ſerat apparuit, dato apud plebem innocentia noſtræ teſtimonio, tumul- tum in præſens ſopiuere magis, quàm exſtinxere. Quippe conceptam ſemel flammam nouo ſemper mendaciorum pabulo alentibus hæreti- cis, non antè quies fuit, quàm noſtro exſilio materiam ſubtraximus furori. Poſteaquam enim à Belgarum Ordinibus, quos ſuis maximè conſiliis regebat Orangius, qui que ipſo Archiduce Mathiâ, velut quo- dam Principis ſimulacro, ad propoſitum ſibi finem indigniſſimè abute- batur, Ioannes Auſtriacus patriæ hoſtis declaratus eſt; immane quan- tum ex eo elati animis hæretici, palàm de Ieſuitis, Auſtriaco (vt aiebant) deuotis, vrbe aut etiam vitâ exturbandis agitare cœperunt. Sed in tantâ ſclerum omnium licentiâ, ſi Deo placet, hærebat aliqua honoris cura,

ne

ne per vim perque seditionem, vno tempore, & Regis imperium & auitam Religionem abiicisse ab exteris nationibus arguerentur.

Nouo itaque consilio immensis nos molestiis fatigare instituunt, spontanei ex tædio discessus; ac paucis diebus septies, eoque amplius, nunc interdiu, nunc nocte, in ædes irumpunt, locaque omnia, sicubi fors miles, arma, pecuniæ laterent (is erat color) scrutantur. Adhæc omnes vndique Collegij ianuas multo cæmento obstruunt, portâ dumtaxat vnicâ ad aditum exitumque concessâ. Apponunt & militarem ante ædes custodiam, non solis nobis, sed quotquot templum, scholas, Collegium frequentabant, intolerabiliter molestam: quæ cum dies aliquot pro foribus constitisset, ipsas deinde inuasit ædes, atque insano tumultu nullam diurnæ aut nocturnæ quietis partem Patribus relinquebat. Submissi etiam fraudulentis amici discidium nobis anxie suadebant, metu periculi quod proximum videbatur, ne aliquâ vnâ nocte ex improviso omnium iuguli plebeîa seditione peterentur.

Hiscæ machinis Orangius vbi constantiam nostram minimè labefactari vidit, ad nouas conuersus artes, magno ad speciem Reipublicæ bono (cuius securitati per omnem modum consultum se velle magnificè iactabat) infaustam quamdam iurisiurandi formulam de Gandauenfi seruando fœdere, & accusandis contra molientibus, concipit; in cuius verba non laici tantum, sed quotquot sacri homines iurare compellerentur. Hanc formulam, plerisque sacratis Deo viris quâ nescio arte iam probatam, Societati offerunt, vrgentque subscriptionem; ac ne fors sacramenti religio terreret, eo nobis remisso faciebant gratiam nudæ promissionis. At Patres, quibus iamdiu præmeditatum erat responsum, suas allegabant leges, omni politicâ tractatione interdicientes: neque aliud, post frequentem congressum, prece, minis, auctoritate impetrari potuit, nostris constanter in suarum Constitutionum verba iurantibus.

Post aliquot deinde hebdomadas aliud protruditur edictum, priori longè detestabilius; quo iubebantur sacri æquè ac profani, Ioannem Austriacum, & quotquot eius sequebantur partes, hostium loco habere, ac dare operam, quâ fortunarum quâ corporum ac vitæ ipsius impendio, vt quantocyus patriæ finibus exterminarentur. Non latebat nostros quorsum hæc vergeret procella: iam enim non sola Instituti ratio, sed manifesta causæ iniquitas subscribere prohibebat. Ergo sine morâ Principes quosdam viros, quibus aliqua dum Religionis cura videbatur reliqua, per litteras orant, dare vt velint extremam operam auertendo impio sacramento: nam sibi certè deliberatum esse carere vrbe vitæque potius, quàm istiusmodi scelere implicari. Aliis quoque litteris (nam vestibulo egredi non concedebatur) Canonicos monuere, vt partes suas conuocato Clero diligenter explerent: agi non de politici status securitate, quam falsò prætenderet impietas, sed de aris, templisque, & vniuerso statu Religionis: se quidem liberè dicturos pro seipsis; sed parum posse priuatas vires, communi manu resistendum esse, & quidem statim sine cunctatione; spem enim omnem in celeritate consistere.

Hiscæ monitis excitati Canonici, amplissimum Concilium Ecclesiasticorum

N n n n n 2

sticorum

*Formula
iuramentâ
contra
Ioannem
Austriacum
&
Hispanos*

flucorum ac Religiosorum hominum cogunt, variè disputatur, ad extremum communi sententiâ decernitur, iusiurandum illud iuri Canonico & Ecclesiasticæ immunitati esse aduersum, proindeque repudiandum. Hæc illi in Concilio fortes; at plerique postea seorsum, Tribunorum ac Magistratum vel auctoritate victi vel gratiâ, manus dedere. Ergo ventum ad Societatem, quam quò certius repugnaturam sciebant, hoc urgendam putarunt vehementiùs, vt maiore peruicaciâ (sic interpretabantur) iustiores proseriptionis suæ causas dedisse videretur. Præerat tum nostris Renerus Reneri Harlemensis. Huic iuramenti formulam obtrudunt Centuriones aliquot, paucique de Magistratu, seu reque denuntiant, nî pareat, se suosque hostium loco habendos sciat. Renerus primum commendare fidem suam ac suorum, qui hostile adhuc nihil moliti essent, qui que suis legibus ab omni machinatione politica quàm longissimè arcerentur. Hoc vnum satis esse, cur iure suspecti non sint, curque de suâ fide securus sit Senatus: qui si aliud veller, aliud expectandum non esse, quando per Societatis leges nihil præterea liceret. Hæc dicentem cum stomacho explodunt, iubentque Iesuitas alibi locum quærere, vbi isto suo iure ipsis viuere liceat, nam Antwerpæ in posterum haud licere: viderent interim à quo aduersus furentem multitudinem auxilia sperarent. Reponentibus nostris, si humana ipsi præsidia negarent, diuina utique non defutura, nec proteruæ plebis petulantiam timeri viris in tam bonâ causâ mori æquo animo paratis; multa minitantes abiere. Par Franciscanorum Patrum constantia fuit. At Tribuni, instigante Orangio, tam generosis responsis efferati, duplicare custodias, deque nostris è medio tollendis serios miscere sermones. Nec latebant tam crudelia consilia Renerum; qui iuniores aliquot periculo subducturus, mutatis vestibibus, in tutiora dimittit. Sed ea res Deo utique cordi non fuit. omnes agniti comprehensique, post diras diuexationes spoliationesque in Collegium ad communem aleam rediere.

In tantis rerum angustiis non cessabant amicorum præcipui salutem nostram Supremo Senatui commendare: qui patrocinium suscipere visus, tres è suis satis Societati beneuolos ad Collegium destinat Feriâ sextâ ante Pentecosten M. D. LXXVIII. hi, catalogo eorum qui sua nomina subscripserant nobis exhibito, orauere vt quod ante nos tot tantique fecissent viri, haud grauaremur facere; nèue importunâ illâ nostrâ constantiâ, non modò nosmet, sed nostrâ causâ omnes bonos, quin ipsas aras ac templa, improborum hominum furori obiceremus. At verò Patres, actis primum de beneuolentiâ gratiis, graui oratione demonstrabant, vbi res iniqua peteretur, nullâ causâ esse obtemperandum. deinde longè turpissimum videri, si populus imperet Magistratibus, in eâ vrbe, quæ semper obedientiæ laude florisset, sed neque tantam adhuc mali vim esse, cui Senatus mederi nequeat auctoritate suâ: quam si nunc adhibere negligat, breuè illum ipsum post nos, & iustè quidem, paria ab eadem plebe passurum. Ceterum, quem res cumque tandem casum sit habitura, sibi certò definitum esse, ne totius mundi ruinâ ante oculos posita, diuinum Numen offendere. Hoc verò satis nouum,

proponitur Societati:

reiciitur à Societate,

et à PP. Franciscanis.

Ab Ordinum deputatis constantia Societatis:

nouum, argutatur aliquis, pro re tantâ nolle humanam constitutionem infringere, qui quotidiana vos delicta committere non possitis inficiari. Quali verò inter delicta nihil intersit, aut perinde habeamus naturæ vitio labi, & deliberatâ mente peccare. Ad hunc modum per duas horas extractâ contentione, cum nihil ageretur; legati illi in salutem nostram suâ voluntate propensi rogauere saltem, vel voce præstaremus fidem saluâ Religionis Catholicæ defensione, & auxilio animarum, nihil nos ad rem bellicam pertinens molituros. Quod postulatum quia iniquum non apparebat, nec aliud quàm nostris legibus iubemur, ^{satisfacit} promitti petebat, ^{Deputatis,} reicere non est visum. Itaque rebus, vt videbatur, compositis, cum magnâ gratulatione disceditur: verum breuem illam lætitiâ extrema tragœdia postridie insecuta, in luctuosam catastrophen conuertit.

Suboluerat hæreticis neque scripto neque voce nos in Ordinum ver- ^{sed non} ba iurasse. Ergo pridie Pentecostes multo manè ianuam, quâ vnica ^{hæreticis.} dabatur accessus, ceteris iamdudum obstructis, pertinaciter clausam obsident, amicos ædibus, discipulos scholis, ciues templo per eum diem quo expiare animum frequentes solebant, ferociter excludunt, eam sibi curam à Magistratibus demandatam mentiti, vt Iesuitas proditores tamquam feras caueâ conclusas enecarent fame. Quandoque per ludibrium infectas peste ædes, seque, ne malum contagione glisceret, ad custodiam appositos clamitabant. At Patres, ipsâ Pentecostes luce, per dimidiatam horam pulsato ære campano, se viuere ac valere, populumque ad ædem sacram inuitare, significabant. Nec verò boni ciues officio desuere: aderant audito pulsu frequentes, sed seditiosorum armis repellentur. crescente ciuium numero magni vtriusque clamores, magnæ minæ, parumque à vi res aberat, cum alter Consul vir integrâ Religione superuenit, finemque vigiliis imponens, sacrilegos illos domum quemque suam dimittit. Quo facto, nostri Missæ officium celebrare instituunt; ac sub decimam matutinam, more tunc recepto, in suggestum adscendit Ecclesiastes. Interea digressio ab ædibus nostris Consule, noui custodes, iique hæreticâ perfidiâ notatissimi, succedunt, apertè vociferantes, hunc vltimum Iesuitis illuxisse diem, ac de plateâ insanis clamoribus concionanti Sacerdoti obstrepentes, etiam strictis mucronibus in concionem irrumperere parabant; nî graues viri, suorum obiectu corporum, & quâ poterant auctoritate precibusque retardassent. Vbi noster cessauit dicere, postremum Missæ sacrificium inchoatur; ac subinde Consul per certos homines reuocatus, non sine præsentis capitis sui periculo redit: nihil iam priuato homine distans, furore plebis vincente Magistratum, renuntiat adesse nunc illud extremi periculi tempus, à se toties denuntiatum; nihil in suo Consularu esse præsidij, quando Orangius aliique maioris ordinis viri conuincant: atque in hunc modum, desperatis rebus, abscedit. Peractâ re diuinâ, velut signo ad audendum dato, in templum magno numero irrumperunt expeditis in ictum sclopis ac gladiis; & Rectorem ad clamores è sacrario progressum, quasi prædam discerpenti canes, illicò circumdant. Quod ubi animaduertit Patrum alius, hoc agi scilicet vt Rectori vis inferatur, ^{Collegium} ^{Antuer-} ^{piense in-} ^{uadiunt,}

Nnnn 3

per-

perrumpit ipsum agmen intrepidus; & elatâ voce, Quæ tantarum, inquit, viri, causâ turbarum? an ignoratis tertio abhinc die Supremo Senatui à nobis satisfactum? quid vltra petitur? si nostra vos turbar præsentia, libenter hac vrbe carebimus, vt sine nobis eam vos pacatam habeatis. Sed res vnica abituris est opus, testimonium Archiducis Mathiæ, quo Moderatoribus nostris facti rationem reddere possimus: eas litteras curate, discedimus. Vbi de procurandis litteris audiere, magno fremitu & infinitis maledictis onerant Patrem illum: qui temporari cedendum ratus, submotâ vtcumque turbâ, in sacrarium se recipit, frustra ostium à tergo adducere conatus. Continuo post eum atrium quâ data porta ruunt, fugientem per hortum, perque domus atria infectantur, sclopos aliquoties exonerant. euasit tamen ille ad Socios illatus, moxque omnes in superiorem aulam collecti, atque ad necem fortiter tolerandam mutuo animantes, hostilem impetum præstolabantur.

At Andreas Boccatius, imperturbati animi Sacerdos (is qui parem animi fortitudinem ostendit Leowardiæ aduersus Iconoclastas) cum meminisset relictæ in arâ maximâ sacrosanctæ Eucharistiæ, ex Sociorum numero repente se proripit, templum ingreditur hæreticis debacchantibus refertum: constanti gradu ac vultu ad aram accedit, argenteam pyxidem ex loculamento reuerenter extrahit breuium hostiarum plenam: quas tam multas cum illico absumere arido atque hiantem ore non sustineret, ipsum vasculum manu capit, perque trecentos amplius armatos grauiter incedens, nullo eorum quidquam auso, asportat ad Socios, siue attonitis sacrilegis miraculo confidentiæ, seu potius Deo fiduciam viri pietatemque comprobante. Interea seditiosi deprehensos vno in loco Patres precibus intentos, atque ad extrema omnia perferenda animis comparatos, postquam diligenter excusserant, in sacrarium cogunt. inde per templum educunt ad naues. Feralis pompæ hic erat ordo. Præibat signifer, nullo tympanorum aut tubarum sono. Sequebantur Duces ac Tribuni, deinde nostri velut nobiles captiui: frequens utroque latere miles aduersus coniuratos in necem Patrum. Hoc comitatu ventum ad Scaldim: vbi nauigio impositi, denuo excutiuntur, ne quid forte argenti asportarent: ac tum quoque mirabili modo latuit argentea illa theca cum sanctissimo CHRISTI corpore apud Boccatium. Hærebat medio Scaldi iactis anchoris nauigium, donec ex alto se maris ætus incitaret, ac saluus quem vocant conductus à Tribunis promissus expediretur. Per eam moram frequentibus cymbis adnauigabant Hollandi Zelandique, & Iesuitas alij in Zelandiam auenturos, alij præcipitandos in flumen, alij alia clamitabant. Sub noctem Tribuni aliquot, paucique de Magistratu, lembo aduecti, quadraginta florenos in naulum addicunt nautis, & milites nobis ad tutelam adiungunt. ita sublatis anchoris vela fieri cœpta. Nox contumeliosis nautarum militumque vocibus traducta, alto Patrum silentio. Sub auroram nauis Mechliniam appulsa est.

Præmiserat Orangius haud mediocris notæ virum cum litteris ad Senatum Mechliniensem, monebatque, vt Iesuitas ob rebellionis crimen cecetos admitterent quidem in urbem, sed mox omni præsidio nudatos,

Patres expelluntur.

Mechliniam descendunt.

datos, exponerent ante portas, factâ quolibet eundi potestate. Simul *Sexaginta* *fiscarij in* *Patrum* *necem ex-* *pediti.* summâ celeritate mittebat sexaginta milites de suis, ad omne facinus paratos, cum mandato vt Iesuitas Mechliniâ egressos crudelissimè necarent. Igitur appulsâ naui, Patribus ad hospitium publicum eductis, nouus ad custodiam miles ex Mechliniâ præfidiariis datur: is continuo, tamquam extremâ stimulatus fame, helluari, ac paucis horis abligurare florenos omnino septuaginta, impensis scilicet Patrum. Dimidiato iam die Consul vrbis ac Syndicus ingressi cum Orangij litteris, iubent quamprimùm vrbe exire, & quò libèret proficisci, nullo milite ad custodiam dato. Perculit ea vox Patres: de perfidiâ exposculant, moram precantur, donec ab Archiduce Mathiâ præsidium implorent. At illi graues cum supercilio viri nolle se aiunt, exemplo Iesuitarum, contumaciâ peccare: mandatum habere ab Orangio, cui non parère sit nefas. Hîc tum è Patribus vnus Ioannes Leidanus, vir magnanimus, conuersus ad Consulem, Itâne, inquit, Mechlinienses, hæretico furori vos potissimùm ministri critis in cæde nostrâ, ipsis qui eiecere Antuerpiensibus crudeliores? quin vestro carceri mancipate potiùs, quàm vt feriorum mucronibus innoxios obiiciatis; aut si fructum ex cæde nostrâ quæritis, ipsi necate. Hac oratione impetratum nihil, quàm vt diei reliquum in vrbe agerent, sub noctem dimittendi, oclusis à tergo portis, ne quis ex vrbe ad nocendum insequi posset. Itaque Patres ad certissimam mortem sese comparabant; cùm ecce tibi sub septimam vespertinam adest Lirâ ex vicino oppido, cum equestri suâ turmâ Dux Catholicus in tutelam Patrum, iubente Archiduce Mathiâ, celeriter accurrens. Etenim Archidux per amicos de Orangij edoctus machinatione, continuo iusserat quem dixi Ducem cum equitibus adesse. Dederat etiam ad Mechlinienses, & ad Louanij Gubernatorem litteras, quibus in suam vt fidem nos reciperent, imperabat.

Ergo huius aduentu Ducis respirauere Patres, diuinam erga se curam admirati: neque iam discessum nostrum vrgebat Mechliniensis Senatus, perspectâ Archiducis voluntate, sed culpam correcturus, septuaginta florenos militum helluatione consumptos nostro nomine hospiti numerauit. Renerus tamen nihil cunctandum ratus, cursorem nocturnum expedit cum litteris ad Louanienfis Collegij Rectorem; à quo petebat exorari Gubernatorem, vt suos Louanio milites ad dimidiatum iter emitteret postridie venturis Patribus obuiaturos. At ille cursor vario noctis errore seductus, vix postero die iam in vesperum inclinato Mechliniam cum optato responso reuertit: nisi & hanc tarditatem singularis procurarit Numinis prouidentia. Nam quartus à Pentecoste dies vix illuxerat, cùm in idem hospitium Franciscani Patres, eandem passî Antuerpie fortunam, inducuntur, magnâ vtrimque gratulatione; atque vnâ omnes eodem die Louanium pergunt, quadraginta equitibus, totidem peditibus ex Mechliniensi præsidio stipati ad dimidiatam viam; vbi ducenti equites & pari numero pedites à Louanienfi Gubernatore submissi aduentum nostrorum præstolabantur. In horum conspectum vbi ventum est, festo tubarum sono, & displosione scloporum, salutati Patres: dimisso priori comitatu, stipantur nouo, Louaniumque pertingunt:

Deus præ-
seruat Pa-
tres:

Louanium
abeunt, &
honorificè
excipiuntur.

gunt: vbi ab ipso Gubernatore honoris causâ extra vrbs portas obuiam progresso humanissimè accepti, & cum ingenti omnium ordinum plausu in Collegium deducti sunt die XII. Maij M. D. LXXVIII. Ceterum Orangius cum apud Antuerpiensium plerosque graui flagraret inuidiâ, ob eiectam vrbe Societatem, libello in lucem edito factum suum probare satagebat, criminatus nostros aduersus Rempubicam pro Austria-co multa molitos: quorum tamen nihil nominatim producebat.

*Antuerpia
exsilium
Deus vindicat.*

Hic quoque silentio non inuoluam manifestum Dei iudicium, nostram vindicantis iniuriam. Eiectis Patribus, fuit è Caluini triuio scurra, vt sibi videbatur non infacetus: qui ludum populo daturus, ædes Societatis vacuas ingressus, fasciculum straminis albâ innexum virgæ pro foribus è fenestrâ suspendit, quasi populum domestici ex pestilentia funeris more patriæ admoniturus. Mouit ea res prætereuntibus admirationem. Atque interea perficiendæ comediæ alius ex eadem facie ludio fores importunè pulsabat: cui ille intus exclamans, Quid malum hic pulsas? non præfixa mortis insignia virgam & stramen vides? quotquot hæc incolebant ædes, pestilentia sublatis sunt. Mirum dictu, eodem die, cum nusquam esset in vrbe contagio, impij derisoris domum pestis inuasit, indubitato cælestis vindictæ argumento.

*Etiã ali-
bi Societas
expulsa.*

Hæc Antuerpiæ gesta; nec dissimilia his Tornaci, Brugis, Duaci, Traiecti ad Mosam: quibus ex sedibus eodem illo anno, ob eandem causam violentâ hæreticorum manu in exsilium deportata Societas, illustre dedit Christianæ patientiæ documentum. Ita ex septem vrbibus, quas ante hæc bella ciuilia tenebamus, duæ dumtaxat relictæ, Louanium atque Audomarum. Et Traiecti quidem Gubernatoris edicto, quo nostros vrbe iubebat excedere, cum intercederet Senatus; ille atdens irâ, quoscumque sibi obstantes intellexerat, Senatu mouit; Consuli etiam nostram causam enixius agenti colaphum inpegit. quo facto ceteros à susceptâ innocentium defensione reuocauit. Brugis verò, præter communes cum alijs Collegiis molestias, fuerunt etiam propria. Miles nunc plumbeas glandes temerè in Collegium sclopiis iaciebat; nunc subito irrumpens, mortemque strictis mucronibus minitatus, diripiebat supellectilem; nunc in Collegium carnes diebus vetitis inferebat, postea criminatus domi se nostræ mensam opiparè carnibus instructam reperisse. Nec molestiarum periculorumque fuit finis, donec Senatusconsulto vrbem deserere cogeremur. Illud enim verò certissimum diuinæ in nos prouidentia argumentum dissimulare haud possum; in tanto metu, tam flagrantibus omnium in nos odijs, tantâ licentiâ & impunitate gladiatorum, neminem nostrum vsquam aut cæsum, aut leuiter etiam fuisse vulneratum. Quid nunc Groninganam expulsionem commemorem, vrbe à Mauritio captâ? Quid iniurias Neomagenses, siue cum Leonardus Kesselius, domo quam Canisij matertera legitime donauerat, ipsâque etiam vrbe eiectus est, agentibus hæreticis, quorum plerisque iam tum constabat Senatus; siue cum Ioannem Astensem indignis tractatum modis tantum non vitâ ipsâ expulerunt?

*Neomagi
patitur
Ioannes
Astenfis.*

Decanus is fuerat Neomagi, primæ dignitatis vir; sed magnos titulos opesque, meliori spe, cum Religiosâ modestiâ & paupertate mutauerat.

uerat. agebat hominem vehemens Religionis tuendæ ardor, & ex Coloniensi Societatis Domo Neomagum identidem depositabat ingenti fructu. Nam dicendi munus cum egregiâ doctrinâ & eloquentiâ laude, & quod est caput, cum Euangelicâ libertate tractabat, dante pondus auctoritatemq; memoriâ pristinæ dignitatis. Hinc efferati Religionis hostes, odio vincente reuerentiam, multa indignè impieque audebant. procedentem in publicum sibilis conuitiisque incessere, domi delitescentem infanis vocibus euocare, recta quater lapidibus, fenestras conuulnerare, de superiore loco dicenti palàm obstrepere; frustra bonis ciuibus obstare conatis, conuiuente scilicet Senatu. At quibus illi terrendum iniuriis sperabant, animabatur Astensis, inque Nouatores acriter inuectus, quantâ poterat virium contentione pro auitâ Fide dimicabat. Ob eam rem factus intolerabilis, ad insigne aliquod probrum designabatur ab illis improbis, quorum accensâ semel rabies non deseruit, nisi intrepidum veritatis præconem templis, domo, mœnibus expulissent. ergo accitis in præclari facinoris societatem quotquot poterant suæ facis hominibus, manus iniiciunt viro nuper omnibus venerabili, per vrbs vicos ludibrii causâ circumducunt aliquamdiu, & atrocibus vexant contumeliis; dein vrbe protrudunt, & in proximam raptant filuam; ibi detrahunt vestimenta, & crudelem in modum cædunt, donec, fatigatâ sæuitiâ, & dolore animi vtcumque saturato, faceflere iubent, & vnde venerat Coloniâ repedare. At ille in medio verberum cruciatu actis Numini gratiis, postquam collegit spiritum, ibat gaudens, & fractos artus laceraque membra Coloniâ trahebat, acceptâ pro CHRISTO ignominia quam gestâ nuper Decani dignitate lætior, & verò etiam, si rectè æstimamus, honoratior.

Vetera sunt illa, inquires, & alterius sæculi mala. Visne igitur hiantia adhuc vulnera, Siluamducis Bredamque, quibus ex vrbsibus hæretica hostium nos violentia recenter exegit? Sed nempe hanc dices belli aleam, hoc ius Martis æquo animo ferendum. Sinamus sanè nunc hoc ita dici, sit belli legibus imperatum exsilium: at quis exsilij modum imperauit tam infamem probris, tot maledictis grauem? Vigésimus ibat annus ex quo Siluaducensem vrbs incolebat Societas, & procedebat res Collegij omnino ex sententiâ, siue vsurpantium Sacramenta perpetuum concursum, siue scholarum frequentiam & vigorem spectes, siue Sodalitatum florem & incrementa, siue etiam rei domesticæ facultatem. Quæ quidem tantillo tempore, piorum hominum beneficio, & præcipuâ Senatus liberalitate, ita creuerat, vt personis ferè triginta alendis sufficeret. Rebus tam pulchrè constitutis, lætissima in omnem partem segetis vbertas vnâ cum florentissimâ Siluâ indignè succisâ euntis sæculi anno vigésimo nono, miserabili clade funditus interiit. Ipsi Maij Kalendaris vrbs ab hoste Batauo circumdata, & post quinque ferè mensium toleratum obsidium, solo pulueris bellici defectu occupata est: quam toties bello tentatam nullus ante id temporis interceperat hostis, nulla vnquam hæreseon pestis inquinarat. Vrbe captâ, nostri vehiculis impositi, ab amantissimis ciuibus velut partes à suo corpore diuellebantur. Vix portis prodibant, cum ludibriorum conuitorumque velut procella

O o o o o quæ-

*Exsilium
Siluaducense*

quædam inconditis clamoribus eos protinus excepit. Etenim tota pæne Hollandia, in vrbis deditæ spectaculum effusa, late vias obtinebat, perque eam turbam plus horæ spatio inter acerbissimas contumelias nostri ad ludibrium conspicui vehebantur: speciem quamdam Iudæorum CHRISTO certatim illudentium agnosceres. Quod si aduersus impotentissimæ plebis iniurias satellitium non dedisset Henricus Princeps Auræicus, præsens erat amittendæ vitæ periculum.

Bredanum.

Similia Bredani exsiliij solatia fuere. At enim populus hæc peccauit, nihil Magistratus: imò verò victor Auræicus seuerè edixerat, ne quis verbo factove Iesuitis esset iniurius. Sed quæ satis lex, quæve pœna proposita tali tempore infinitam mortalium multitudinem à linguæ petulantia refrenet? Esto, peccauit populus odio in Iesuitas: sed unde illud odium? an indidit natura? an ingeneratur à corrupti verbi Ministris? quorum persuasione plebs Batauica rudis & fide facilis, fraudique obnoxia, haud aliter nos quàm cacodæmonas sibi cogitatione depingit, atros, cornutos, truculentos. Quâ moti opinione, innumerabiles Bataui, pactis induciis, in Brabantiam Flandriamque effundebantur, spectaturi monstra hominum Iesuitas.

Crudelitas Traiectensis.

De Traiecto autem quid dices, vbi theatrum suum denuò inscendit Calviniana Golstenij crudelitas, & ceruicibus nostris lusit? Antiquam quintum sub Fœderatorum imperio sua munia tractabat Societas, iuxta conditiones quibus deditioem suam pacta ciuitas fuerat. Pateretur hoc hæresis in suâ ditione? & præter integrum rei Catholicæ statum, etiam magnorum capitum ad Catholicorum partes accessionem, siue auctoribus siue adiutoribus Iesuitis, inulta spectaret? Animus quidem haud vñquam decrat vel expellendi vel trucidandi, sed causa, quæ aliquo iuris colore spectabilis appareret. Inuenta demum est vrbis proditio; cuius non attentatè quidem, sed cognitè, reos Iesuitas agere placuit, non consueto iudiciorum ordine (qui numquam obtineri potuit) sed militari decreto. Hoc titulo in ædes à militari manu penetratum, excussa charta, claustra, anguli omnes; scholæ cum templo interdictæ; abducti in captiuitatem Patres: è quorum numero tres immani cruciatu flammis non vstulati, sed tosti, & ad extremum capite truncati, Ioannes Baptista Boddens Collegij Rector, Gerardus Pasman Procurator, Philippus Nottin temporalium rerum Coadiutor. In tribus ostendit hæresis, quid factura fuerit omnibus, si non metus extremæ retardasset infamiae. Ac nihilominus satis, & nimium, in paucis illis apparuit, cum summâ iniquitate iudicij militaris certasse tormentorum summam immanitatem. Non est mihi consilium suscipere partes innocentiae, meliori patrono referuatas: qui quod adhuc silet, non ideò præiudicat causæ; sed, quod est prudentis, tempori aliquantisper seruit, atque etiam expectat donec nebulas à militari furore offusas maturior dissipet dies. Interea si quid credimus moturis & mox sistendis summo Tribunali, viris ceteroquin in omni antea vitâ integerrimis probatissimisque, suam singuli innocentiam & in tormentis constanter, & in ferali mortis teatro claris vocibus contestati sunt. Ipse etiam Rector, nec iam proximus, ad Ducem Bouillonium vrbis Gubernatorem absentem hæc litteras exarauit: *Domine, Capitis*

iam damnatus & totor confidentiâ scribendi ad te pauca, gratesque maximas agendi de beneuolentiâ & honore quo me prosequi dignatus es, quamdiu Traiecti moraberis. Obsequentiſſimus profectò & fideliffimus tibi ſeruus perpetuò dixi; ideoque in ſolacium meum ſuppliciter abs te peto, planè ut credas, proque certiffimâ re habeas, quam affirmo per animi mei ſalutem, atque ita volo intra horæ ſpatium Deus in me ſententiam æternitatis ferat, videlicet ante proditi-
onem publicè deteſtam captiuitate Ioannis Lanſman ſupplicio iam affecti, nullam mihi ſue directam, ſue indirectam, illius notitiam fuiſſe; tantum abeſt ut me implicarim negotio, quod toties tibi ab Inſtituto noſtro alieniffimum eſſe ſum profefſus. In cuius fidem manus tuas deoſculatus morior, qualis adhuc palam dixi, ſincere ac reuerenter. Excellentie tue fideliffimus obligatiſſimusque ſeruus Ioannes Baptiſta Boddens. Cogor ſcribere Prefecti carceris manu, quia meam inutilem tormenta rediderunt. Moſæ Traiecti die XX. Iulij M.DC.XXXVIII. Hæc morituri Sacerdotis ſcripta conteſtatio Supremæ Curiæ Preſidem appellat Deum, citatque Golſteinium, & quotquot deteſtandam ſententiam Iudices tulère.

Sed nolo ingredi longiùs in hanc arenam, tam nobili tamque innoxio ſanguine cruentatam; calet etiamnum à recenti tragediâ theatrum, cuius tractatio robuſtiorum calamum exſpectat. Satis eſt ad præſens inſtitutum, vel obiter indicaffe, Societatem Belgicam à Caluiniſtis calumnias, carceres, tormenta, mortem ipſam pati, nec iam fundendo ſanguini quærendos eſſe vltra Oceanum barbaros, quando ad martyrium in patriâ tam vicinos ac promptos habemus. Quamquam quæ & iſtic à barbaris patimur, partem maximam heterodoxis debemus Hollandis. Apud Iapones altâ in pace rem Religionis tractabat Societas, quando ap-
puli eò Bataui continuò gentem ab vſu conſuetudineque Parrum ab-
trahere ſunt aggreſſi. Spargebant, eos omni ſcelerum genere inſignes, ac variis Europæ Regnis doctrinæ non ſanæ, probri flagitiique dam-
natos, ad corrumpeudum populum laruam quamdam pietatis induiſſe. Sed ex omnium fictorum criminum aceruo peſſimum illud fuit, quòd apud Imperatorem nos proditi-
onis inſimulabant, quaſi prætextu Religionis viam pararemus Hispanis, noua Regna quærentibus. quâ crimi-
natione ſummam nobis offenſionem, & ſecuta exſilia neceſque pepere-
runt. Adeò non fatiſ habent Societatem in Belgio iniuriis omnibus proſe-
qui, ſed in vltimas mundi plagas ſua odia deportant, quæ non per ſe
modò, ſed per ipſos barbaros exercere conantur.

Et forte ſuum in nos odium noſtro viciffim erga ſe odio excuſa-
bunt: dicent mutuas inimicitias geri, vtrimque agi hoſtiliter, iniurias
iniuriis rependi. Haud ſanè negauerim acre nobis perpetuumque certa-
men pro Catholici Religione cum hæreſi eſſe ſuſceptum. Quæ olim
Hieronymi, nunc mea & noſtrum vniuſcuiuſque vox eſt: *In vno tibi*
conſentire non potero, ut parcam hæreticis, & me Catholicum non probem: ſi
iſta eſt cauſa diſcordiæ, mori poſſum, tacere non poſſum. Fruſtrâ exſpectat hæ-
reſis ſolo conciliandam ſilentio cum Societate concordiam. Quamdiu
vitæ ſpiritus erit, aduerſus lupos pro Catholici gregis deſenſione latria-
bimus. Deſperata pax eſt, odij ſemina innata ſunt. Quod Amilcar
Hannibali, hoc nobis Ignatius fuit. illo auctore æterna bella iurauimus

Trigault de
Chriſtianis
apud Iapo-
nos inuin-
phis lib. 1.
cap. 4.

Ieſuita-
rum & hæ-
reticorum
oppoſitio.

Ad Ruſſ.

ad aras. Sed vide quàm dissimilibus armis vtrinq̄ue pugnetur. Mendacis & crudelitate pugnat hæresis; Societas veritate & charitate. nos hæreticorum detegimus errores, vt & ipsi pedem referant, & nemo alius impingat; illi famam nostram calumniis inuoluunt, ne illius splendor veram salutis viam mortalibus ostendat. hæretici ad vincula nos quærunt & carceres; illos quærimus ad libertatem filiorum Dei. illi sanguinem nostrum sitiunt; nos illorum salutem. illi per dirissimos cruciatus mortem inferre nobis ardent, hancq̄ue summam votorum profitentur interitum Iesuitarum; nos votis omnibus æ studiis vitam ipsam feruatam cupimus, non modò illam corporum breuem, sed vel maxime animorum sempiternam. denique illi omnibus maledictis & malefactis, nos omni beneficiorum genere certamus. Quare, quod olim Ignatius Martyr de ferocissimis militibus, in quorum erat custodiâ, scribebat, se pugnare ad bestias, in mari & in terrâ; quibus cum benè feceris, peiores fiunt: idem nos alterius Ignatij soboles de Caluino-Batauis affirmare meritò possumus. Non enim obscurum est, quo beneuolentiæ affectu hæcenus complexa sit Societas Hollandos, seu mari seu terrâ captos; quibus fouerit obsequiis, collectâ in vestes, in cibum, in pharmaca, in lytrum stipe, vt multi nobis libertatem suam vitamq̄ue debeant. Testor Flandriæ Brabantiaq̄ue carceres horum conscios meritorum: testor morbos mortemq̄ue ipsam ex ministerio hauistam. constat enim, non vno tempore, nec vno loco, Sociorum aliquos nobilissimo charitatis actu suam prodegisse vitam, vt hostibus seruarent. Testes denique ipsos inuoco qui beneficia acceperunt, aut si ingrati tacent, præsentem hominum memoriam famamq̄ue publicam appello.

Hieron. de
Scriptorib.
Eccles.

Charitas
Societatis
erga Cal-
uino-Bata-
uos.

Quid, versantes in Hollandicâ Missione Patres, quâ curâ, quo conatu student benè de Batauis mereri? Huc enim spectat omnis illorum labor, tantorumq̄ue incommodorum iucunda perpeffio, vt inimicis suis, quâ possint, profint ad salutem, vel ipsius sanguinis vitæq̄ue, si opus, impendio. At horum interim meritorum præmia reportant iniurias, proscriptiones, carceres, vincula, & omne ærumnarum genus, vt superiori Capite indicatum est; neque hîc denuò commemorandum, ne de aduersis instituere querelam, & dolorem animi, qui longissimè abest, prode cuipiam videamur. Quin adeò his non dolemus, vt nihil ad summam gloriam à nobis possit conducibilis optari. Hoc virtutis nostræ irrefragabile testimonium est, hæc validissima commendatio, hic titulus maxime gloriosus, *Societas Iesv odium hæreticorum*. Quis amari improbis velit nisi improbus, quando amor similitudine generatur? quis eorumdem reformidet odia, quando contrariorum contraria ratio putatur? Oderint, aiebat ille, dum metuant. Saniore sensu dixerim: Oderint Iesuitas hæretici, dum illustrent: oderint, dum apponant materiam meritorum: quin & oderint, dum metuant non ferrum nostrum, quo nullo armamur; non reciprocas calumnias, quod scelus magnum ducimus; sed zelum Fidei Orthodoxæ, & spiritum veritatis.

Secundò, à
Catholicis
passa So-
cietas,

Mitto Batauos, quorum iaculis cum sit scopus Ordo noster, quid nisi vulnera expectet? in Catholicum Belgium ingredior. hîc quoque nec semel fuit quod pateremur. Multi siue errore, siue malitiâ (quod iudicij

dicij facimus diuini) Societatem variè exagitatam premere, si non penitus extinguere, laborarunt. Et ab his quidem tantò periculofius infestari fuit, quantò hæreticis meliores sanctioresque Catholici putantur. Quod quia nouit versutissimus serpens, præcipuè hoc agit, vt ab ipsis Fidei domesticis oppugnemur, plus inde nociturus, quàm si omnes barbarorum, omnes Batauorum in nos copias duceret. Hæret animus, locorumne an temporum, an etiam personarum differentiis narranda distinguam. Consideranti tempora nullus propè occurrit annus non aliquà nostrâ seu ignominia notatus, seu vexatione seu damno. Sed & hominum ordines diuersi sunt quos aliquando sensimus aduersos. Iam quis locus, quò nulla vniquam peruenerit tempestas? Louanij, quâ *Louanij,* primùm vrbe habitatum est, pulcherrimo Societas ortu nascebatur; sed quàm atra nubes diem repente scædauit? Vishæus conuitiis oppressus, Adrianus raptatus in carcerem (vt supra latiùs explicatum est) Parochorum inita conspiratio, famosi per manus dati libelli, interdictæ scholæ, miles nostris ædibus impositus; qui tamen ipse tactus religione, paupertatemque nostram miseratus, alia sibi tecta ab vrbis Senatu postulauit.

Quid Antuerpiæ? quantis à quo nescio Catholicorum genere (nam *Antuer-* Senatu & ciuium primis semper beneuolis vsi sumus, nisi quamdiu hære- *pia* sis dominabatur) quantis, inquam, pugnatum machinis, ne poneremus pedem! Concitatus à maleuolis Albanus, fundi ius perpetuò negauit. Franciscus Sonnius Antistes, quamuis nostri amans & æstimator, tamen Albani Ducis gratiâ Sacelli domestici vsum interdixit. Itaque Patres procul ab ædibus quotidie cursitantes precariò ad aram stabant, sæpè templis arcebantur; necesse vt fuerit non longi temporis spatio sexies variare. Interdicti causa ea fuit. Notabant æmuli Sacellum nostrum militibus frequentari ad Sacramentorum vsum. Hinc metus incessit, ne paulatim domicilij ius acquireret Societas. Id cauturi Albano vtuntur Duce, quem nobis nouerant non propensum: huius auctoritas apud Episcopum commodis nostris existimationique præualuit. Tres ipsos annos ea tenuit molestia: quo tempore tam longo Patres potiore obseruantia quàm iuris sui rationem habuere, presso apud se diplomate Pontificio, quod Româ missum, rescisso Episcopi iaterdicto, plenam diuina peragendi potestatem dabat.

Æmulis interea ex successu creuit animus maiora moliendi. De nouis hominibus toto Belgio eliminandis cogitabant: iamque hoc egerant, vt multis, & Principibus viris, Ordo nouitius nihil admodum (sic aiebant) utilis, priùs quàm se firmaret, ablegandus videretur. Satis constat, Fredericum Toletanum, Ducis Albani filium, palàm in Procerum coronâ professum, Iesuitas Belgio donandos neutiquam fuisse, quòd eorum Institutum neque viris doctis, neque admodum probaretur Ecclesie.

Eiusdem ferè sententiæ litteras dedit Fredericus Perenottus ad diuersarum vrbiùm Præfectos, & ad Senatum Antuerpiensem, quam ipse tunc urbem gubernabat; sed ex occasione factus nostrarum rerum certior, mentem vocemque mutauit. Occasio ea fuit: postquam Albanus

Mechliniam militi deprædandam concesserat, vnus vrbs supplicio ceteras, vt putabat, in fide firmaturus; egregia Patrum Antuerpiensium charitas subleuauit publicam Mechliniensis populi calamitatem. Cùm enim miles prædam omnem Antuerpiam veheret venundandam, subornati à Patribus sunt mercatores copiosi, qui quàm minimo emerent, eodemque pretio restituerent spoliatis. Sacerdos item noster, ea spolia quæ locis sacris Religiosisque personis detracta constabat, omnia recuperauit à milite. Nostro item consilio ductuque ab Antuerpiensibus magna pecuniæ vis collecta est, & miserorum Mechliniensium extremæ inopiæ subuentum. Neque hoc ipsum tamen pietatis opus momi dentem euasit: obtrectatio quorundam fuit, eam argenti copiam corradi ædificando nobis Collegio; speciem eleëmofynæ Mechliniensibus impertiendæ interim prætendi. Ita vel sanctissimarum actionum persæpe pessima est interpretatio. At Cardinalis Granuellanus de suorum ciuium, quibus nuper præfuerat Archiepiscopus, acerbo casu, deque Societatis in eos charitate redditus certior, fratrem suum monuit Fredericum Antuerpiæ Gubernatorem, vt amplissimas Societati gratias ageret, & Fredericus ipse patronus nobis exinde semper exstitit.

Quid, quòd Concionatorum nonnulli ea de nobis publicè iactabant, quæ optimum quemque meritò à consuetudine vsuque Societatis auerterent? Quorum in numero fuit Religiosus primæ notæ Ecclesiastes; qui, præterquam quòd Ordinem vniuersum contumeliosè tractaret, etiam nominatim in Ioannem Astensem concionatorem nostrum in D. Walburgis, vt supra dixi, triumphantem, inuehebatur magnâ ciuium offensione: nec priùs abstinuit quàm Episcopus Sonnius, cum Canonicorum Collegio, grauibus intentatis minis, silentium impetrasset. Quid, quòd desperato impediendæ possessionis nostræ conatu, empta iam & habitatâ Aquensi domo, dolorem suum vltura inuidia, impudentissimas fabulas seminauit, mulieres, ne maritis suis obsequentes essent, per nos animari, easdem domi nostræ flagellis cædi, & à vicinorum multis crebrò auditos vapulantium eiulatus. Hæc totâ vrbe in truiis, mensis, circulis, inde in nauibus curribusque, narrabantur, & (quod indignum) Religiosa quorundam confirmabat auctoritas. Quin eò peruentum, vt Senatus seriò interPELLARETUR ad inquirendum in eiusmodi flagitia, sed is, seu quòd ad sacrum tribunal eam quæstionem pertinere crederet, seu quòd harum ineptiarum architectos sciret maleuolos, neglexit.

Progressa est nihilominus inuidia, inquietum malum; inque omnes nocendi vias intenta, cùm aliud non posset, hoc tandem egit, vt quo dudum utebamur Carmelitano templo, quemadmodum supra attigi, & cui famam multitudinemque nostra conciliarant munia, derepentè & importuno maximè tempore extruderemur. Honestus ad id repertus color, illius Ordinis veterani probum. Quo argumento Præfectum Cænobij oppugnant, & conuitio extorquent, ne Iesuitas, nouum Religionis genus, diutiùs pateretur ad suam ignominiam suo in templo triumphare. Denique vt saltim quodam multa transmittam, quinquagesimo abhinc anno tam atrocibus iterum calumniis proscindebamur, necesse

vt

vt habuerit vrbis. Antistes fuscipere defensionem famæ, & solenni diplomate testari innocentiam Patrum. Sed quid coner aut locorum ordine aut temporum perfequi quæ passi sumus? immensa res, & operæ maioris fortasse quàm pretij: ne tamen omnia posteritas ignoret, sparsim pauca confilium est delibare.

Aduersantium nobis Catholicorum non vnum genus: hic doctrinam, ille vitam, alius functiones, in pugnae suæ scopum accipere; suo quisque vel affectui vel iudicio obsecutus. Et impugnatae quidem doctrinae validissimus turbo Louanij sustinendus fuit anno sesquimillesimo octogesimo septimo, cum istic sacra Theologiae dogmata Lessius Hameliusque traderent, magnâ vterque famâ eruditionis apud Academicos, qui non pauci calamo excipiebant quæ dictabantur, & ad disputationes magno numero confluebant, lætis Patribus, atque, vt sese dabant initia, felicem sperantibus prouentum: sed sola spes fuit, quam ipsam ingens subito & inexpectata procella sustulit, atque insuper vniuersam panem obruit exstinxitque famam Societatis. Causa tempestatis fuit, primi nominis & auctoritatis Doctor Theologus, qui variâ doctrinae suæ capita non sanam fidem redolentia supremo Sedis Apostolica imperio solenniter eiurare compulsus, coram Francisco Tolero, homine Societatis, Apostolico in eam rem Legato, & paulo post S. R. E. Cardinale; quasi honoris sui vindicias acturus, quam ipse notam contraxerat, eandem visus est immerenti Lessio inurere voluisse. Et conantem illum doctissimus quisque Facultatis Theologicae tamquam communem iniuriam vlturus adiuuabat. Ergo quæ docuerat Lessius de prædestinatione electioneque ad gloriam, de diuinorum auxiliorum vi & efficacia, de gubernantis Dei prouidentia, sedulo conquirentes; vnam ac tringinta assertiones nec sanè intellectas, nec fideliter fatis excerptas, inaudita parte damnant, & graui perstrictas censurâ, Lessio nequidquam deprecante, diuulgant. Volitabat per omnium manus à tantis viris scripta Societatis infamia, & iam Louanienfi Academiae Duacena tamquam matri filia subscribebat. Sorbona, quamuis sedulo ad suffragium inuitata, recusauit. Episcopi, hortante Metropolitanâ Ioanne Hauchino, suum iudicium parabant. Ad extremum, lectio publica extra ordinem aduersus Lessij doctrinam instituta non sinebat obduci cicatricem; sed erat vnguis in vulnere, nostramque ignominiam perpetuo refricabat. Nec tamen deerant magni viri causâ nostræ patroni, inter quos Middelburgensium Episcopus Ioannes Strienus, & qui Cameracensis Archiepiscopi vices in sacris agebat è Franciscanâ Familiâ; sed ante omnes Leuinus Torrentius Antuerpiensium Antistes. Thomas quoque Stapletonus, Duaci doctrinae opinione celebris, Louanium ad familiarem sibi hominem in hæc verba scribebat: *Vehementer gaudeo, Reuerendissimum D. Middelburgensem, quem spero breui pace consecutâ ad sui Episcopatus munia obeunda profecturum, tam piè, doctè ac strenuè causam agere RR. PP. Societatis, contra importunam censuram Facultatis Louanienfis. Velim sciat, in Concilium Facultatis Duacensis me vocatum non fuisse, cum de illâ censurâ suum iudicium parum, vt audio, æquum & minùs modestum perscriberet. Imò cum ante complures menses eandem*

Doctrina
Societatis
patitur.

Lessius Pe-
lagianismi
infirmula-
tur.

eamdem ad me censuram Michaël Bayus misisset, meam sententiam non tam petens quam explorans, rescribens suasi, ne illam censuram amplius euulgaret; monuique, maiorem esse Societatis gratiam & auctoritatem, quam ut eam Facultas Louanienfis labefactare possit. Precabar denique, ut studium veritatis vinculum charitatis non dissolueret: sed video me vel serō vel surdis locutum fuisse. Sic egi cum Reuerendissimo Atrebatensi, ut necdum illi censuræ sub-signarit, nec, spero, subsignaturus sit. Doleo hanc nouam maculam Facultati in-ustam, & Patres doctissimos tam iniuste vexatos. Hæc tum Stapletonus pro causâ nostrâ: quam suo etiam quali poterat patrocínio sustinebat Gulielmus Pamelius Sanctioris Concilij Præses, & cum eo Senatorum plures, qui nostram nimiam & intempestiuam modestiam damna-bant; haud absurdè monentes, magnis tum vocibus esse opus, cum non rectum aliquod ac domus, sed vniuersa Societatis fama flagraret: quam negligere profectò sit nefas, monente Bernardo: *Iustus lilium est in se candidum, sed proximo odoratum; proximo enim famam, nobis debemus & prouidemus conscientiam.*

Serm. 71. in
Cant.

Nuntius
Apostoli-
cus caus-
sam cogno-
scit.

Interea aduersariis nostrum dedecus indefinenter virgentibus, maior Episcoporum pars, & quædam Collegia Canonorum geminis dua-rum Academiarum censuris calculum adiecerant. Mechliniensis verò ac Cameracensis Metropolitæ Synodum parabant Episcoporum, qui dogmata nostra à duabus Facultatibus damnata discuterent, eademque toto proscriberent Belgio, tamquam impias Malsiliensium aut Pelagij reliquias, adeoque Societati notam inurerent hæreticæ prauitatis. Per-culit nostros impendentis periculi magnitudo, ac sine morâ Genera-lem per litteras edocent quo res cardine versetur. Ille continuò ad Sum-mum Pontificem (is tum erat Sixtus V.) adit, remque omnem celeri-ter exponit. Sixtus eadem celeritate Nuntio suo Episcopo Calatino, tum Coloniae degenti, festinatam profectionem imperat in Belgium, partes ut audiat, ut ad Sedem Apostolicam referat, ut ab inferiorum Antisti-tum nemine decidi controuersias patiatur. Accepto imperio, Nuntius magnis itineribus Louanium delatus, cum Ioanne Hauchino Metro-politâ, cum aliis Præsulibus iudicium instituit: partes ad se euocat, hinc Facultatem Theologicam, inde Lessium cum Rectore Collegij, exhibitoque Pontificis mandato (Breue Apostolicum vocant) auctori-tatem suam ritè omnibus probat; deinde munus suum à graui exorsus querelâ, Doctores illos arguebat, quòd censoriâ virgâ percussissent in-auditum hominem, quodque sine causâ ipsam vulgassent censuram; quòd de sacrosanctis Fidei capitibus quæstiones referre neglexissent ad Romanum Pontificem, supremum controuersiarum Iudicem, more institutoque maiorum. Deinde, causâ diligenter cognitâ, cum pro-nuntiare posset, dedit hoc gratiæ Archipræsulis Hauchini, ut omisso iudicio partes ageret Mediatoris, pacemque componeret: cuius stabili-tati in perpetuum consulturus, grauissimo edicto pœnam statuit ex-communicationis ipso facto incurrendæ, si qua pars alteram hæreseos aut erroris in posterum damnare præsumeret. ad Templorum valuas toto Belgio pependit edictum.

Doctrina
Lessij pro-
batur.

Interim Lessij dogmata sanæ doctrinæ articuli vocabantur, haud fa-
nè

nè indeliberatè. Nam Lessius doctrinæ suæ capita Romam compendio miserat, quæ Sixtus ipse, cùm in amplissimo Cardinalium cœtu referentur (vt erat Theologicarum rerum apprimè petitus) probauerat; Cardinales verò super iis sententiam rogati, vt sanæ doctrinæ articulos comprobarant. Itaque Pontifex, quibus litteris instituerat iudicem, iisdem assertiones nostras sanæ doctrinæ articulos vocabat; quæ ipsa verba Nuntius edicto suo, haud leue doctrinæ Lessianæ suffragium, inferenda putauit. Atque hunc tandem exitum ea tempestas habuit, quæ naufragium minabatur: cuius auctor fatanas ille veterator Catholicos Doctores inter se tunc maximè committebat, cùm necessarij essent ad Orthodoxæ Religionis tutelam. illis siquidem mutuâ implicatis pugnâ, viresque inuicem atterentibus, respirabat hæresis secura belli, & partes suas nostrâ debilitate firmabat. Enimverò postea multi ex Academiâ Doctores, relictis opinionibus suis tantâ contentione propugnatis, in Lessij transiuerè sententiam. quo facto visi declarare, bellum illud non tam iudicio ac ratione, quàm vnus viri defendendi curâ, fuisse susceptum.

Iam vita nostra moresque quàm frequenter vapulant! quoties auarum, quoties ambitiosum genus hominum dicimur Iesuitæ? & tamen neque avaritiæ neque ambitionis certa produntur argumenta. Primis Collegij Bruxellensis annis ex Belgio in Hispaniam ad Regem aduersus nos scripta est accusatio. diuitiæ nostræ immodicæ iactabantur, & præter eas insatiabilis cupiditas habendi. Itaque serio commonebatur Rex, videret, caueret, ne omnia denique Beneficia, Monasteria, dignitates accederent Iesuitis, nihilque iam esset quod benè merentibus subditis deinceps posset erogari. Excitatus hisce monitoribus, Concilio suo Sanctiori mandat examen. Præses Concilij Pamelius Costerum Prouincialem Regis nomine interrogat de Collegiis, de personis, de prouentibus, censibus oneribusque. dantur omnia scripto. Senatus diligenter inquit, compertaque veritate calumniam detestatus, & egestati nostræ serio condolens, dat quatuor ex Ordine suo lectissimos viros cum Prouinciale circumspectores rationem iuuandorum Collegiorum. Quatuor congressibus concepta res, & in Concilio signata, in Hispaniam mittitur, Ducis Parmensis totiusque nomine Senatus. Grauius pro merito Rex tulit adeò falsos accusatores, & multum se Belgis Patribus debere professus, eorum paupertatem modis omnibus leuandam suscepit. Itaque suggestam à Senatu rationem non probauit solum, sed suâ ipse manu notauit præterea quædam iuuandis opportuna Collegiis. Verùm optimæ Regis voluntati successus defuit, prauâ quorundam hominum interuentione. Nam biennio toto presum Regis responsum. Deinde, studiis ad Pastorum erigenda Seminaria conuersis, Societas neglecta. Quod vbi sensit fraude agi Costerus, mandata Regis virgenda existimauit. At illi homines beneuoli nouâ arte os Prouinciali sublinere conati, suadebant potius Ecclesiarum Collegiatarum & Cathedralium Beneficia nonnulla conuerti in Collegiorum foundationem. iamque suum illud consilium probauerant Regi, & ex Hispaniâ Belgici Senatus Præses, datis ad Prouincialem lit-

*Vita nostra
impugnatur.*

P p p p

teris,

teris, argumenta scribebat. Immotus ad ea Costerus liberè fatebatur, non aliò hanc liberalitatem spectare, quàm ad Societatis interitum, concitatis in eam Episcopis, Canonicis, Clero Belgarum vniuerso. Proinde grates de oblati facultatibus agebat; sed quibus optabilior esset quantacumque paupertas. Post repudiata Canonicorum Beneficia, Prioratus offeruntur; quorum collatio non ad Regem, sed ad Gallia Abbatres pertinebat. Hoc quoque erat odiosum, & Abbatum Belgarum multi in nos armabantur, iure questi, à Gallis vicissim occupandos Prioratus suos, magnà vtrimque confusione. Huiuscemodi disceptationibus ducebatur res, cum pertæsa molestiarum Societas, suâ se paupertate inuoluens, conqueiuit, magnum apud Proceres ac Senatam modestiæ nomen indepta, quouis auro pretiosius.

*An Iesu-
ta auari.*

Esto, inquires, defuerint tunc opes; at non defuit appetitus. sed neque nunc illæ defunt. Nam quid augustæ templorum moles, quid parietes auro, argento, marmore incrustati, quid vestitæ picturis trabes, quid domus magnificæ, quid agri, fundi, census Religiosâ in paupertatem an Regales diuitias loquuntur? Quin super hæc etiam arguimur inhiare insidiarique morientium testamentis, & nouum quoddam vitæ genus inuexisse mulierum Deo deuotarum, quarum re nos lautè viuamus, nostrâ illis paupertate transcriptâ. Denique in hoc genere tam multa liberè iactantur à multis, quasi omnium oculis manibusque teneretur iam comperta, conuicta, damnata nostra auaritia. à cuius tamen fordibus cum bono Deo quantum absimus, etsi non est instituti mei hoc loco disputare; non tamen possum, quin, quod Antuerpiæ contigit anno superioris sæculi LXXIV. in nostrâ scilicet tantoperè exaggeratæ cupiditatis specimen breuiter adducam. Infestis signis vrbe ingressus erat miles seditiosus, atque inter se partiti opulentiorum domos, superbè denuntiant Requesenio Belgarum Gubernatori, nî stipendia illicò soluat, se sibi suo arbitrato soluturos. In hoc periculo partim ciues imperatâ sibi certâ pecuniæ summâ, partim Requesenius ære Regio & suo tumultuantem militem placauere: ad quem iam numeratis stipendiis diuitem adeuntes pauperum plerique, & Mendicantium Ordinum Religiosi, stipem benè lautam abstulere. Fuit inter illos vnica Familia, quæ quatuor florenorum millibus donata est. At milites vbi in tanto petentium numero neminem notabant Societatis hominem, ac scirent tamen ob assiduos in castris labores & impensâ ægrotis ministeria plus se nobis quàm ceteris debere; vnum aliquem submisere de suis, qui & nos ad accipiendum beneficium inuitaret. Sed, actis homini gratiis, negauimus quidquam antè accipere, quàm malè ablata ciuibus redderentur. Illi nihil responso offensi, haud exiguum nummorum summam sponte conflatam attulere ad Collegium: ad quos Patrum aliquis egressus, docet eorum liberalitatem non reijci à se quasi Familiæ suæ necessitatibus non opportunam, sed quòd nec Deo nec sibi gratæ essent largitiones ex alieno. Sublenarent potius tenuiorum ciuium indigentiam, atque hoc pacto offensæ ciuitatis gratiam inirent, quam iniustè occupatis direptisque domibus vexassent. Ad hanc vocem religione tacti, & præteritam culpam quâ possent expiari,

*Strada de
Bello Belg.*

ri, cœpère nouo exemplo multa distribuere in ciues, multa per vim ablata reddere, tantâ Magistratus admiratione comprobationeque, vt Societatem, cuius id operâ fiebat, laudari publicè pro concione voluerit ac grates agi.

Haud ita multò pòst aliud geminum auaritiæ suæ documentum in eâdem vrbe Societas dedit: nam anno M. D. LXXVI. rebus intempestiuâ Requesenij morte turbatis, dum Hispano militi periculum creatur, ipse, desperato quodam furore, impendentem sibi cladem ciuili clade præuertit. Post expilatam urbem, par militum, deprehenso crimine, Iudex damnabat mortis, factâ priùs testandi potestate. Testaturis suadebant nostri, vt quæ in vrbis deprædatione rapuerant, restitui dominis iuberent. Et alteri eorum haud difficulter persuasum: alter ad hæc monita surdus, condito testamento, varia variis Monasteriis legabat, & Societati etiam nostræ aureos trecentos. Id vbi rescitum, continuò Patrum aliquis in carcerem ingressus, postulatis testamenti tabulis, inspectante ipso testatore, eas lineas quæ ad nos pertinebant atramento induxit, negans Societatem donari velle malè partis opibus: quas sanè iis redderet, si consultum quidem saluti vellet suæ, à quibus iniuste abstulisset. Liberè dictum, magnâ omnium approbatione acceptum est. Nec tamen defuit (vt plus æquo pronos videas homines, aliàs bonos, in habendâ calumniis contra nos fide, siue id fatum quoddam nostrum est, siue aliorum non bona æmulatio) non, inquam, defuit, qui, re aliter auditâ creditaque, quasi non nostrum, sed alterius Religiosi Ordinis legatum à nostro Sacerdote fuisse expunctum, cum grauissimo Cathedralis Ecclesiæ viro iniquitatis nostræ futuro teste perrexit in carcerem, inspectisque tabulis, erroris turpissimi conuictus, temerariam credulitatem suam voce & magis etiam rubore damnauit.

Ceterùm diuitiæ nostræ, si quis scire auct, hæc sunt. Professa domus Antuerpiæ meris viuut eleëmofynis. Collegia certos habere possunt redditus, qui pares si fuerint alendis capitibus pro cuiusque loci ratione necessariis, nullas præterea eleëmofynas admittere fas est. At in omni nostrâ Prouinciâ omnino nullum adeò dotatum est, vt absque eleëmofynarum subsidio par sit numero alendorum. Pleraque etiam grauius obærata sub onere paupertatis gemunt. Et tamen fuit famosi libelli architectus, qui viginti quinque Præmonstratensium Monasteria in Belgio, cum triginta millibus librarum pensionis annuæ, à Iesuitis occupari scripsit, tam confidenti asseueratione, quasi Sibyllæ folium recitaret. Habitatio autem plerisque adhuc vrbibus angusta est miseraque, vix vt cubicula sufficiant, non dico commoda, sed quæ à ventorum imbriumque iniuriâ tueantur. In cubiculis verò ipsis ornamenta nulla aut supellex, præter culcitram, sedem, mensam, necessaria studiorum instrumenta. Iam victus vestitusque quid habet non dignum Religiosâ paupertate? quotidianam mensæ frugalitatem mirantur, qui sciunt, qui nesciunt, & lautos nos putant, haud diu, opinor, lautitiam istam ferant, si sit animus experiri. Vestis vnica singulis, & modesta. Quid igitur opulentum, quid immoderatum in Iesuitis? aut in quo sitæ illæ diuitiæ, quas dicimur possidere? Verùm, vt dixi, non est consilium

P. Argent. ad
Regem Po-
loniæ in
Apologiâ.

partes defensionis agere aduersus inuidorum, vel certè res nostras ignorantium maledicta, sed ostendere nos IESV nomine insignitos in Belgio quoque positos esse in signum cui contradicatur.

*Societas
ambitionis
arguitur.*

Habemur multis ambitiosum genus hominum Iesuitæ, intolerabili excellentiæ appetitu, hinc affectare Principum aulas, omnium iura inuadere, doctrinam nobis omnem & sapientiam arrogare, quasi nobiscum nata sit, nobiscum moritura. Hisce nos ornant præconis intemperanti homines linguâ, in calumniando semper eloquentes. neque leuem subinde apud Magistratus sacros ac profanos, apud alios Religiosos Ordines inuidiam nobis peperere: quæ tamen sensim quasi fumus aut atra nubes euanescebat, moderationem nostram cum luce detexit. Enimuerò, quamuis quæ in vitam nostram moresque iactantur, nata sint auertere Belgarum animos ab amandâ Societate; plurium tamen, vincente inuidiam virtute; crescit erga nos beneuolentia, vt iam istiusmodi iniurias, nisi quâ Dei offensam habent, beneficia putemus.

*Societatis
functiones
impugnata.*

Sed functiones nostras, in animorum salutem sanctissimè institutas, impugnari, turbari, impediri, causa est iustissimi doloris. Quoties concionibus nostris reclamauit, quæ perstringebatur vitæ licentia? quoties ingratos oratores, quòd minimè placencia loquerentur, exagitauit? Leowardæ Boccatus in æde maximâ spem conceperat vberriamæ messis, si faciendæ sementis facultas diuturnior fuisset. Clerus loci, cum vitæ esset non optimæ, non diu sustinuit hominem in vitia moresque malos inuehentem. Ergo illâ expulsus cathedrâ, ad D. Francisci Cœnobitas transiit; à quibus in suggestum productus, cum eundem retineret dicendi modum, non retinuit stationem. Quippe iam hoc agebat Clerus, vt istis Patribus consueta vitæ præsidia negarentur, si non zelotem illum abs sese dimitterent. Boccatus ne damno esset, quibus gratiam debebat, è Monasterio in Hospitalem D. Antonij domum se transtulit; vbi loco, non animo mutatus, Apostolicam tenuit libertatem, Deo utique fidelem seruum sese non probaturus, si adhuc hominibus placuisset. Et erat sanè in pretio & honore apud bonos: sed qui Christianam veritatem oderant, ab eo tamquam à funesta peste abhorrebant; prodeuntemque in publicum sannis ac sibilis instar monstri formidabilis impetebant.

Quid? confessionum audiendarum fructuosissimum munus, quoties & quam indignè calumnia traduxit! quoties impediuit inuidia, confectis ad mortales absterrendos fabulis, quas enarrare prohibeor verecundiâ!

In Sodalitates Marianas, cum primùm ortæ sunt, quæ non probra congesta! Atiebant alicubi hoc Iesuitico inuento emungendum à ciuibus æs; maritos paulatim ad continentiam coarctandos cum graui iniuriâ thori; nullum totâ vrbe tutum fore à censoribus angulum, publica omnia priuataque errata ad directorem Iesuitam ex Sodalitatis lege delaturis. Huiuscemodi fabulas canebant populo, etiam sacra Deo viri; quibus non vno hoc, sed multis nominibus, eâ in vrbe egregium exercitæ patientiæ meritum Societas debet.

Scholæ autem nostræ quot tempestatibus iactatæ, & propter scholas quibus non dentibus fama nominis laniata! Anno nono ac vigesimo supra

supra sexcentimum Athi Gallo-Belgicę Prouincię Patres vix docendę iuuentuti ludum aperuerant; cüm aduerfantium aliquis homo potens, & apud Isabellam Archiducem in primis gratiofus, scholas illas vix benę natas in ortu suo suffocaturus, ex vicinis oppidis Alosto & Gerardimontio insignem calumniam accersit, eaque conatus suos adiuuans libellum criminationibus grauem à se consarcinatum Priuato Principis Concilio repręsentat. Primùm accusabat Alostanos Patres conatos inuadere bona Gerardimontensis Beginagij, & Hospitalis pauperum domus, præter mille ducentos florenos ab illius loci Magistratibus promissos. Deinde affirmabat, Clerum, Senatam, populumque Alostanum duci pœnitentiã admissę Societatis, ac scholarum, ei traditarum; iamque serò infectum optare, quod fallacijs circumuenti, non tam voluntate, quàm errore, fecissent. Calumniam grauem faciebat calumniantis auctoritas; sed hanc facillè eleuarunt grauißimã vtriusque vrbs testimonia, publicis consignata tabulis: quę vt abunde nostram asserere innocentiam, ita falso accusatę perpetuum exstant monumentum. Prætermitto dicere, non vno loco vel negatas vel serò admodum concessas scholas, hausto ex calumnijs metu, ne malis artibus ingeniosissimum quemque ditissimumque in Societatem ingredi compelleremus. taceo subsidia Magistris alendis, vel à principio negata; vel, postquam concessa erant, subtracta. taceo inuitatos in partem æmulos, quasi non plus laboris quàm glorię diuisuros. Quin extra vrbes quoque peregrinantem aperto rure virtutem subsecuta inuidia persuasit rusticanis, haud frustra Patres forensibus catechisimjs & concionibus instare, compendandam breuè eorum operam nouis vestigalibus imperatis. Ita rudes illi à nobis absterriti continebant domi liberos, neque ipsi prodibant, donec mendacio detractus color ostendit fabulę vanitatem.

Sed antiqua mittamus. Recens Communionis Generalis vsus quantum nuper habuit negotij, quas sustinuit obtrectationes! indignum commemorare, nec laudem nostram ex talium virorum ignominia quærimus. Sanè dum statas alibi in Parœcijs conciones supplicationesque, alibi catechismos in vindictam eripueri; non satis visi sunt animaduertere, solum nobis laborem, at Christiano populo fructum salutarem, Deo gloriam detrahi. Ita vix vllum nouę pietatis excitamentum inuexit Societas, quin isto, velut pretio, nouam inuidiam, nouasque emerit offensiones. Atque harum, quas adhuc retuli, iniuriarum leuior haud paulò foret sensus, nisi inferrent ij, quos beneuolentissimos par erat experiri. Etenim non paucos videas acceptis à Societate beneficijs graues, non modò nullam referre gratiam, sed magnis odijs aduersus nos pugnare; perinde quasi collatis in eos meritis inimicitias nobis pacisci voluisse videamur. Nimirum indoles quibusdam hominibus viperina est; non possunt, quin benè merentibus sint ingrati, quin amoris odium reddant, quin malefactis benefacta compensent. Scio quosdam, cüm in nos furerent, interrogatos, ecquã in re læsos se à Societate meminissent, conuictos animi conscientia tacuisse: nihilne accipissent boni? eadem urgente conscientia, multa numerasse beneficia, iam inde ab ipsis quas frequentarant scholis; ac tum demum animaduertisse,

*Multorum
erga Societatem
ingratiudo.*

suum odium non ratione aliquâ, sed vel malitiâ vel errore susceptum. Quæ duo verba si secum reputarent multi, quid mali à nobis passi sint, quid acceperint boni; hodie credo nobis amicissimos futuros. Sed satis sit: nec enim fas de iniuriâ queri quibus Apostolico more professio est gaudere, quoniam digni habiti sumus pro nomine IESV contumeliam pati. Quin si vel solâ ratione ducimur, ad eò non irasci, non vindictæ studio nos agi par est, vt & grates nostris hostibus magnas debeamus de occasione virtutis. Vt enim aromata si conterantur, maiorem spirant fragrantiam; ita suauiore sui odorem spargit, dum premitur Societas.

CAPVT QVINTVM.

*Honor Societatis Flandro-Belgica, sine illustres in eâ viri,
& quædam Principum ac Sapientum testimonia.*

1. Cor. 3.
Eccli. 44.

Incipimus iterum nosmetipsos commendare? absit; sed, quod suadet Si-
racides, laudamus viros gloriosos & parentes nostros in generatione
suâ, & quidem primâ: nam generationes nostras sæculis numeramus.
Indignum sit cum primo sæculo dimittere primorum memoriam pa-
rentum. Retinendi illi sunt, saltem in imagine, & posteris sistendi in
exemplum. Vultus ipsos & corporum lineamenta depingit amans
maiorum progenies, & in picturis auos atavosque sibi repræsentat: quan-
tò potiori iure animorum effigies exprimenda non penicillo, sed cala-
mo, & calami secuturâ (nam ad hoc scribimus) imitatione? Cete-
rum duplex laudandorum genus sese offert. Alij Belgæ sunt; alij non
quidem Belgæ, sed in Belgio clari; quibus, quòd diu vixerint apud
nos, perinde vt Belgis, meritò gloriamur. vtrorumque ingens copia,
neque huius capituli angustiis comprehendenda. Quare consilium est
imitari magnis epulis accumbentes, quos in exquisitâ ferculorum varie-
tate vnum videas alterumque quæ magis ad manum sunt gustare, ce-
tera relinquere; non contemptu vllius aliquo, sed satietate paucorum.

S. Ignatius
frequens
in Belgio:

Primam Prouinciæ nostræ gloriam Decemuiros fatemur; quorum
pars magna, peragrato Belgio, non tam pedum quam virtutum im-
pressa vestigia reliquit. Princeps longè ante alios Ignatius nostri Ordini
Patriarcha. Hunc Hispaniæ suæ finibus egressum accepere Parisij;
vnde grauis eum egestas in hanc patriam expulit ad stipem emendican-
dam, sustentandæ in studiis vitæ necessariam. Brugas præcipuè libera-
les Antuerpiamque sensit. Ac Brugis quidem adiutus in primis à Gon-
saluo Aguillore, & Ludouico Viue, hoc eximie eruditionis, illo magna-
rum opum; vtroque primæ auctoritatis & prudentiæ viro. Ac de Lu-
douico quidem supra dictum est: Gonsaluis verò tantopere delectaba-
tur Ignatio, vt Lutetiam aliquando exigente mercatu profectus, ne
amicissimi hominis consuetudine careret, idem sibi cum illo cubiculum
acceperit vtendum. At Antuerpiæ in Ioannis Cuellar ædibus hospita-
tum, magno ambitu piæque contentione à mercatorum primis ad cœ-
nam vocari solitum, multi hodieque memorant, qui parentes suos sæpè
narrantes audiuerunt.

Ex